

Emakumeen memoria

Gogoratu **Emakumeen memoria** bideko puntu batean zaudela.

Puntu bakoitzean

Irantzuko Lurren historian eta kulturari

emakumeek izan zuten garrantzia azaltzen dizugu.

Bide hau Irantzuko Lurretan dago.

Irantzuko Lurrak Lizarratik gertu dagoen

Nafarroako zonalde bat da.

Mapa honetan kolore horian

Irantzuko Lurrak non dauden ikus dezakezu.

Irakurketa Errazean

Karraskala

Karraskal bat zurbeltzez osatutako baso mota bat da.

Zurbeltza hosto iraunkorrek dituen zuhaitz mota bat.

Zuhaitz hau klima mediterraneoan hazten da, lehorteak daudenean oso erresistentea da eta bere egurra gogorra da.

Artederreta hau

Ubagua ibaiaren arroilaren goiko aldean dago.

Arroila horma altuak dituen

haran sakon eta estua da.

Ibai batek lurra eta harriak

denbora luzean zehar higitzen dituelako sortzen da.

Hau Ubagua ibaiaren arroila da:

Panel honetan karraskal honetan dauden animalia eta landare espezieei buruz hitz egingo dizugu.

Espezieak

Inguru honetan animalia ezberdin asko daude.
Batez ere, aire-korranteetatik iristen diren
mota desberdinetako
hegazti asko aurki ditzakezu.

Adibidez, honakoak ikus ditzakezu:

Arrano beltza

Sai Arrea

Putre-luma

Animaliez gain,
landare eta zuhaitz ezberdin asko ere aurki ditzakezu,
adibidez, arteak, pinudiak eta belardiak.

Landaredia

Inguru honetako klima oso berezia da.

Hau eguzkiaren eta aire-korronteen eraginez gertatzen da.

Karraskal honetako klima **mediterraneo**a da,

hau da, klima epela da.

Horregatik bertan zurbeltzak bezalako zuhaitzak aurki ditzakegu.

Hala ere, bertan pagoak ere badaude.

Pagoek klima **atlantiko**a behar dute,

hau da, tenperatura oso leunak

eta inguru hezeak behar dituzte.

Karraskal honetan

honako zuhaitz eta zuhaixkak ere aurki ditzakezu:

- Pinuak
- Elorri zuriak
- Patxaranak
- Ipuruak,
arrosondoak eta sastrakak ere aurki ditzakegu.

Animalia askok

zuhaitz eta zuhaixka hauen fruituak jaten dituzte.

Animaliek zuhaixka hauek

haien kumeak zaintzeko eta aterpea izateko

aprobetxatzen dituzte ere.

Eremu honetako belardietan

kalvatia izeneko onddo bat aurkitu dezakegu.

Hau kalvatia bat da:

Baina batez ere,
hemen bizi diren
edo hemendik igarotzen diren
hegazti asko aurkituko ditugu.

Animaliak

Gora begiraten baduzu
arroken hormak ikus ditzakezu.
Bertan beleek, arrano beltzek, sai arreek,
hontz handiek eta belatz handiek,
haien kumeak izaten dituzte.

Zein hegazti ikus ditzakezu?

- Haitz-enara.
- Belatxinga mokogorria.
- Belabeltzak.
- Gabiraiak.
- Aztoreak.
- Arrano txikiak.

Zein animalia ugaztun aurki ditzakegu?

- Basurdeak.
- Orkatzak.
- Azkonarrak.
- Katajinetak.
- Soro-muxarrak,
klima mediterraneoagoa den eremuan.
- Muxar grisak,
pagoetatik hurbil dagoen eremu atlantikoan.
- Urtxintxa gorriak pinuen azpian.
- Musker berdeak eta sugedorri latzak
eguzkia dagoen lekuetan.

Hemen musker berde bat ikus dezakezu.

Hemen aspid sugedorri bat ikus dezakezu.

Aztarnak eta arrastoak

Animaliek beren aztarnak
bideetan zehar uzten dituzte.
Batzuetan ikusten zailak dira
lurrak landaretza edo arroka asko dituelako.
Baina bide batzuetan
aztarnak hobeto ikusten dira,
adibidez, elurra dagoenean.

Halaber, inguruan zer animalia bizi diren jakin dezakegu,
haien kakak, janari-hondarrak, hezurak, lumak
edo bestelako seinaleak aurkitzen baditugu.

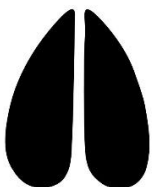
Hau zaldi baten aztarna da.

Hau basurde baten aztarna da.

Hau orkatz baten aztarna da.

Hau azkonar baten aztarna da.

Hau lepazuri baten aztarna da.

Hau azeri baten aztarna da.

Hau urtxintxa baten aztarnak dira.

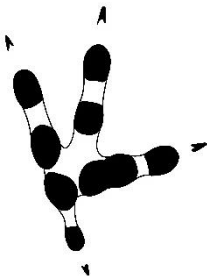
Hau soro-muxar baten aztarnak dira.

Hau sai baten aztarna da.

Hau hontz handi baten aztarna da.

Hau bele baten aztarna da.

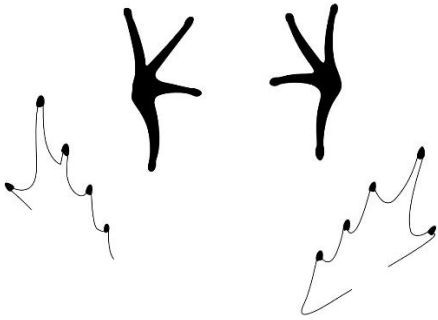
Hauek pagauso baten aztarnak dira.

Hauek xoxoa baten aztarnak dira.

Hauek igel arrunta baten aztarnak dira.

Hemen, karraskalean aurki ditzakezun animalia eta landareen irudiak ikus ditzakezu. Bertan objektu batzuk ere ikus ditzakezu, adibidez, ikaztegi bat.

Irudia 1: Maizterra.

Txori txiki bat da.

Bere gorputza eta hankak arrosa dira, eta hegoak urdin turkesa, zuria eta beltza.

Irudia 2: Lizarraldeko karraskalak.

Haritz mota bat da.

Irudian bere hostoak eta fruituak ikus ditzakezu.

Haritz honen fruituek **ezkurra** dute izena.

Hostoak berde ilun kolorekoak dira eta ezkurak marroi-gorri kolorekoak.

Irudia 5: Ikaztegia.

Ikatza egiteko balio du.

Ikaztegia buztinarekin estaltzen den egur pila bat da.

Kono itxura du, sabaia inklinatua da eta zati bat irekia du bertara sartu ahal izateko.

Irudia 7: Arrosaren fruituak.

Irudi honetan arrosa baten adar txiki bat ikus dezakezu.

Irudia 12: Karraskaleko ezkurra.

Adar txiki bat da hainbat ezkurrekin.

Gogoratu ezkurak haritzen fruituak direla.

Ezkur batzuk berdeak dira, oraindik ez daudelako oso helduak.

Beste batzuk horiagoak edo marroiagoak dira helduagoak daudelako.

Ezkur bakoitzak kapela moduko bat du eta kapela horrek kupula du izena.

Irudian hutsik dagoen kupula bat ikus dezakezu.

Irudia 13: Arrosondoen maskorrak.

Arrosondoetan zakatzak ikus ditzakezu.

Zakatzak biribilak eta gorriak dira.

Ile edo arantza batzuk dituzte inguruan.

Zergatik sortzen dira maskor hauek eta zertarako balio dute?

Arrosoetatik pasatzen diren liztorrek bertan arrautzak uzten dituzte.

Arrautza horiek arrosadietan geratzen direnean harramazkak sortzen dira.

Harramazka bat arrautzak inguratzen dituen geruza bat da eta arrautzak babesteko eta ongi garatzeko balio du. Harramazken barruan, liztorren arrautzak elikatu eta hazi egiten dira.

Zer animalia-hots entzun ditzakegu?

- Okil handia izeneko hegaztiak beren mokoarekin zarata egiten dute.
- Eskinoso txoriek beren karrankarekin zarata egiten dute. **Karranka** bere ahotsaren antzekoa da.
- Txantxangorriek klaska-hotsa egiten dute.
- Okil beltza deitzen den hegaztiak zaldi irrintzi bat bezalako zarata egiten dute.
- Intsektuek ere beren zaratak egiten dituzte, adibidez, euliek, erlastarrek, kilkerrek eta matxinsaltoek.

